

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 18.02.1974, sp. zn. 5 Cz 5/74, ECLI:CZ:NS:1974:5.CZ.5.1974.1

Číslo: 60/1974

Právní věta: Odpovědnost člena výrobního družstva za ztráty družstva a za celkový schodek družstva zjištěný při zániku družstva je třeba posoudit podle předpisů družstevního práva a jinak podle ustanovení občanského zákoníku, nikoliv podle ustanovení zákoníku práce. Počátek běhu promlčecí doby k uplatnění nároku z této odpovědnosti nelze stanovit od vstupu výrobního družstva do likvidace ani od vypracování účetní rozvahy zaniklého družstva, nýbrž od zpeněžení majetku družstva a úhrady jeho závazků z takto získaných prostředků.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 18.02.1974

Spisová značka: 5 Cz 5/74

Číslo rozhodnutí: 60

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Družstvo výrobní, Promlčení

Předpisy: 40/1964 Sb. § 100

§ 101 65/1965 Sb. § 261

§ 262

§ 263

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 60/1974 sb. rozh.

Odpovědnost člena výrobního družstva za ztráty družstva a za celkový schodek družstva zjištěný při zániku družstva je třeba posoudit podle předpisů družstevního práva a jinak podle ustanovení občanského zákoníku, nikoliv podle ustanovení zákoníku práce.

Počátek běhu promlčecí doby k uplatnění nároku z této odpovědnosti nelze stanovit od vstupu výrobního družstva do likvidace ani od vypracování účetní rozvahy zaniklého družstva, nýbrž od zpeněžení majetku družstva a úhrady jeho závazků z takto získaných

(Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR z 18. 2. 1974, [5 Cz 5/74](#))

Žalující výrobní družstvo se domáhalo proti žalovanému zaplacení částky 2400 Kčs s přísl. Uvádělo,

že Montážní družstvo Ch., jehož byl žalovaný členem od 1. 2. 1969 do 15. 6. 1969, vstoupilo dnem 25. 8. 1969 z rozhodnutí Českého svazu výrobních družstev do likvidace pro předlužení a tímto dnem zaniklo. Podle čl. 16 stanov tohoto družstva vznikla členům družstva povinnost k úhradě závazků družstva. Protože členská schůze rozhodla 17. 1. 1969, že členský podíl činí 1000 Kčs a že členové ručí za ztráty družstva trojnásobkem tohoto podílu, měl by žalovaný povinnost uhradit 3000 Kčs. Žalovaný však složil na členský podíl 600 Kčs, takže mu k úhradě zbývalo 2400 Kčs.

Žalovaný vznesl námitku promlčení této pohledávky a navrhl, aby žaloba byla zamítnuta.

Okresní soud v Liberci zamítl žalobu, když dospěl k závěru, že právo žalobce je promlčeno. Posuzoval totiž věc podle ustanovení § 276a odst. 1 písm. a/ zák. práce, že totiž je to dána jednorozční promlčecí lhůta ve smyslu ustanovení § 263 odst. 1 zák. práce a že počala běžet dnem 25. 8. 1969, kdy družstvo vstoupilo do likvidace.

K odvolání žalobce a okresního prokurátora v Liberci změnil krajský soud v Ústí nad Labem rozsudek soudu prvního stupně a uložil žalovanému, aby žalobci zaplatil částku 400 Kčs; ve zbývající části výroku rozsudek soudu prvního stupně potvrdil. V odůvodnění uvedl, že žalovaný svou povinnost doplatit zbytek členského podílu ve výši 400 Kčs výslovně uznal. Jinak se soud druhého stupně ztotožnil se stanoviskem soudu prvního stupně v tom, že nárok uplatněný žalobou je třeba posuzovat podle předpisů pracovněprávních a že lhůta k jeho uplatnění počala běžet od nařízení likvidace. Podle názoru soudu druhého stupně však nelze v tomto případě použít ustanovení zákoníku práce s ohledem na ustanovení čl. II odst. 1 zákona č. 153/1969 Sb., protože v době, kdy družstvo vstoupilo do likvidace, platilo pro pracovněprávní vztahy členů družstev usnesení předsednictva Ústředního svazu výrobních družstev č. 754 z 21. 12. 1965. Podle čl. 151 odst. 1 tohoto usnesení je ovšem lhůta k uplatnění práva jednorozční, právě tak jako podle ustanovení § 263 zák. práce.

Nejvyšší soud ČSR rozhodl o stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor ČSR, tak, že uvedeným rozsudkem soudu druhého stupně byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

Podle čl. 7 Vzorových stanov výrobních družstev, 1) který je zařazen mezi úvodní ustanovení stanov, zakládá členství v družstvu mezi členem a výrobním družstvem společenské vztahy, zejména pracovní, majetkové a samosprávné, které tvoří jednotu a jsou upraveny stanovami, pracovním řádem, směrnici svazu a obecnými právními předpisy.

Již ze slovního znění citovaného ustanovení vyplývá, že družstevní členský vztah je na rozdíl od pracovního poměru širší. Je to dáno tím, že takto jsou vytvářeny mezi družstvem a jeho členy vztahy jak při vzniku a organizaci družstva, tak při výrobě i jiné společenské činnosti družstva, při rozdělování produkce a důchodů i při řízení družstva. Vztahy pracovní, jak se o nich blíže zmiňuje ustanovení čl. 13 uváděných Vzorových stanov, jsou tedy jenom jedním ze složek tohoto specifického vztahu.

Pro pracovněprávní vztahy členů družstev platilo v době, kdy družstvo vstoupilo do likvidace, usnesení představenstva Ústředního svazu výrobních družstev č. 754 z 21. 12. 1965, uveřejněné jako příloha částky 2/1966 Věstníku ÚSVD, o úpravě pracovněprávních vztahů členů výrobních družstev. Jednorozční lhůta stanovená v čl. 151 zmíněného usnesení se vztahuje na uplatnění jen takových nároků, které vznikly družstvu proti jeho členovi nebo členu proti družstvu ze vztahů pracovních. Tak by tomu bylo např. při posuzování včasnosti uplatnění nároku na odměnu za vykonanou práci nebo na náhradu škody vzniklé družstvu nebo členu družstva při plnění pracovních povinností člena nebo v souvislosti s ním.

Problematika členského podílu spojená s otázkou odpovědnosti člena za ztráty družstva a za celkový schodek zjištěný při zániku družstva se však z rámce pracovněprávních vztahů vymyká. Nutno uvážit, že členské podíly, které jsou členové družstva povinni zaplatit při vstupu do družstva podle čl. 14 uvedených Vzorových stanov, tvoří tzv. podílový fond, který slouží jako vlastní prostředek družstva ke krytí dlouhodobých potřeb, především základních a oběžných prostředků (čl. 59 odst. 4 uváděných Vzorových stanov). Proto také jím (popřípadě jeho násobkem) ručí členové družstva za vzniklý schodek. Jde tu o ryze majetkovou oblast družstevního členského vztahu, která je blíže upravena v čl. 14 až čl. 16 uvedených Vzorových stanov pod nadpisem „Majetkové vztahy členů“, a nejde o vztah pracovněprávní, nýbrž majetkový, který při nedostatku specifické úpravy podle norem družstevního práva, je třeba posuzovat podle občanského zákoníku.

To platí též o promlčení, které je nutno posuzovat podle ustanovení § 100 a násl. o. z.

Rovněž i počátek běhu promlčecí doby byl v této věci posouzen nesprávně.

Podle čl. 16 odst. 1 uvedených Vzorových stanov je člen povinen přispět k úhradě schodku zjištěného při zániku družstva. Musí být tedy nejprve dokončena jednání, zpeněžen majetek družstva a uhrazeny závazky, jak to ostatně vyplývá ze stanoveného pořadí úkonů likvidátora podle čl. 65 uvedených Vzorových stanov i z čl. 24 odst. 2 usnesení představenstva Ústředního svazu výrobních družstev č. 799 ze 16. 3. 1966 o zřizování, slučování, rozdělování a zrušování výrobních družstev a o provádění delimitace (jež bylo uveřejněno pod poř. č. 32 v částce 7/1966 Věstníku ÚSVD). Dříve totiž není jisto, v jaké výši schodek o hospodaření družstva vznikl a do jaké míry přichází v úvahu povinnost členů družstva k úhradě podle čl. 16 Vzorových stanov.

Počátek běhu promlčecí doby nelze tedy počítat ode dne, kdy družstvo vstoupilo do likvidace, ani ode dne, kdy byla vypracována účetní rozvaha, protože z ní vyplývá pouze předpoklad, i když pravděpodobný, že k likvidačnímu schodku dojde, nýbrž až od zpeněžení majetku družstva a od úhrady jeho závazků z takto získaných prostředků.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudkem soudu druhého stupně byl tedy porušen zákon v ustanoveních § 100 a § 101 o. z. a § 261 až § 263 zák. práce.

1) Úplné znění těchto stanov bylo uveřejněno jako příloha v částce 11/1973 Věstníku Českého svazu výrobních družstev.